

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЗАХИСТУ РОСЛИН НААН УКРАЇНИ
ДІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКА ЛАБОРАТОРІЯ ЯКОСТІ І БЕЗПЕКИ ПРОДУКЦІЇ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ НУБІП УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА
ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗДОРОВ'Я ФІТОЦЕНОЗІВ»

Житомир 2023

УДК 632.9
С83

Рекомендовано до друку вченою радою Поліського національного університету від 26.04.2023 р., протокол № 10.

Стратегія і тактика вирішення проблем здоров'я фітоценозів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (6 квітня 2023 року). Житомир: Поліський національний університет, 2023. 198 с.

Збірник сформовано за матеріалами доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегія і тактика вирішення проблем здоров'я фітоценозів».

Відповідальність за зміст поданих матеріалів, точність наведених даних та відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори.

© Поліський національний університет, 2023.

Марченко А. Б., Роспутній Є. М.	107
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНВАЗІЙНОГО ВИДУ <i>CVDALIMA PERSPECTALIS</i> (WALKER, 1859) В КУЛЬТУРФІТОЦЕНОЗАХ САМШИТУ ВІЧНОЗЕЛЕНОГО В УМОВАХ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
Марченко А. Б.	111
ІРЖА ЯЛІВЦІВ ТА РОСЛИНИ-ГОСПОДАРИ ЗБУДНИКІВ ІЗ РОДУ <i>GYMNOSPORANGIUM</i>	
Матвійчук Б. В., Матвійчук Н. Г., Гуторчук С. Л., Павлюк Ю. М.	115
ДЕГРАДАЦІЯ ҐРУНТІВ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ	
Матвійчук Б. Л.	119
ВПЛИВ ПРОТРУЙНИКІВ НА АЛЬТЕРНАРІОЗНУ ІНФЕКЦІЮ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	
Миронова Ю. О., Башта О.В.	121
ВПЛИВ ОБРОБКИ ҐРУНТУ БІОЛОГІЧНИМ ПРЕПАРАТОМ ГРАУНДФІКС НА ПРОДУКТИВНІСТЬ НАГІДОК ЛІКАРСЬКИХ (<i>CALENDULA OFFICINALIS</i>)	
Назарчук О. П., Мойсієнко В. В., Панчишин В. З.	125
ФОРМУВАННЯ ВИСОТИ ТРАВСТОЮ РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТІВ, ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ ТА СТРОКІВ СІВБИ	
Невмержицька О.М., Плотницька Н. М., Гурманчук О. В., Божок А.В.	129
СОЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ҐРУНТОВИХ ГЕРБИЦИДІВ У ЇЇ ПОСІВАХ	
Олешко О. Г., Левандовська С. М., Стругинська Ю. В.	132
ГАРДЕНОТЕРАПІЯ, ЯК ПРОСТІР САДІВНИЦТВА ДЛЯ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Плотницька Н.М., Невмержицька О. М., Гурманчук О. В., Афонін В. О., Беркута А. О.	137
ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН АГРОЦЕНОЗУ КАРТОПЛІ	

4. Невмержицька О.М., Плотницька Н. М., Гурманчук О. В., Сколуб С. М. Ефективність застосування ґрунтових гербіцидів у посівах сої. Таврійський науковий вісник. № 109. Ч. 1. 2019. С. 90–94.

ГАРДЕНОТЕРАПІЯ, ЯК ПРОСТІР САДІВНИЦТВА ДЛЯ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

О. Г. Олешко, к. с.-г. н., доцент

С. М. Левандовська, к. біол. н., доцент

Ю. В. Струтинська, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Війна – наша реальність. У таких нових умовах ми зустрілися не лише з явними, але і з прихованими ворогами, які завдають шкоди нашому здоров'ю. Першочергово – це стрес. В умовах війни психіка людини перебуває в постійному напруженні, що може спричинити панічні атаки, істерику та інші реакції. Стрес є природною реакцією організму, що зумовлена розумовою та фізичною напруженістю, яка є потенційно небезпечною для здоров'я. Важливо шукати шляхи для подолання такого негативного впливу стресових ситуацій на наш організм. Одним із шляхів подолання стресу є спілкування з природою, а саме використання методів природо терапії.

Ідея застосування природо терапевтичних технологій з'явилася ще у часи Давнього Китаю, Індії, Греції. Вчені відмічали потужний ефект природо терапії, що на їх переконання полягає не тільки в значному поліпшенні фізичного та психічного стану людини, але й у підвищенні її інтелектуальних здібностей. Природо терапія у своєму арсеналі має низку терапевтичних технологій: пісочна терапія, зоотерапія, анімалотерапія, фітотерапія, акватерапія, гарденотерапія та ін.

Гарденотерапія – англійське слово, що означає *garden* – сад, рослини і *therapy* – лікування, тобто лікування садом,

рослинами. Садова терапія (садівнича терапія)– перевірена часом практика.

Терапевтичні переваги садових середовищ були задокументовані з давніх часів. У 19 столітті доктор Бенджамін Раш, який підписав Декларацію незалежності і був визнаний «батьком американської психіатрії», першим задокументував позитивний вплив роботи в саду на людей з ознаками стресу. Техніки садівничої терапії використовуються, щоб допомогти учасникам освоїти нові навички або відновити втрачені. Садівнича терапія допомагає покращити пам'ять, когнітивні здібності, ініціацію виконання завдань, мовні навички та соціалізацію. У фізичній реабілітації садівнича терапія може допомогти зміцнити м'язи та покращити координацію, рівновагу та витривалість.

Такий вид діяльності має яскраво виражену психотерапевтичну спрямованість, що дає змогу використовувати його під час корекції емоційних і поведінкових розладів. Взаємодіючи з рослинами, людина відчуває себе часткою прекрасної природи, дбає про неї. Доглядаючи за рослинами долає замкненість, невпевненість в собі та просто радіє життю. Саме цей момент є дуже важливим під час війни. Знайти засіб, який допоможе подолати стрес і заспокоїти нервову систему.

Основою гарденотерапії є лікувальні сади. Згідно з Американською асоціацією садової терапії, «лікувальний сад — це середовище з переважанням рослин, спеціально створене для полегшення взаємодії з цілющими елементами природи». Взаємодія може бути пасивною або активною залежно від дизайну саду та потреб користувачів. У цьому випадку створення гарних різнорівневих ландшафтів лікувального саду-парку, облаштування доріжок з різним видом покриття, скульптур, проведення в садах арт-заходів, практичних занять тощо, спрямоване на фізичну та психічну активність, стимуляцію сенсорних та емоційних процесів, зняття емоційного напруги у відвідувачів. Існує багато підтипів терапевтичних садів, включаючи сади зцілення, сади сприяння, сади реабілітації та сади відновлення.

Україна розташована в кількох кліматичних зонах і має значний потенціал для розробки та застосування технологій садотерапії як в рамках реабілітаційної роботи з дітьми, так і в рамках реабілітаційної роботи з іншими групами осіб, що потребують соціальної та фізичної реабілітації (працівники поліції, рятувальники, військовослужбовці, ветерани війни та інші). Ландшафтне розмаїття України дає можливість винайти та реалізувати велику кількість садотерапевтичних технологій залежно від ландшафтних та кліматичних особливостей регіону. Це сприятиме диференціації садотерапевтичних локацій для застосування, виходячи з особливостей та потреб кожної конкретної особи.

Сьогодні практичне застосування садотерапії на території нашої країни знаходиться на етапі свого становлення. На сьогодні в Україні формується спеціалізована інфраструктура для практичного застосування садотерапії як технології соціальної реабілітації.

Однією із перших локацій стало місто Запоріжжя (рис. 1). Тут, у 2020 році, зусиллями КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради закладено перший в Україні реабілітаційний парк. Парк розташований у мальовничому куточку острова Хортиця. Унікальність проекту полягає в тому, що тут можуть бути створені доступні умови для людей, які пересуваються на візках або милицях.

Зазначений реабілітаційний парк разом з тепличними комплексами, розташованими на території академії і лабораторією з садотерапії є прикладом комплексного застосування садотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації населення, яке зазнало стресу під час війни. Унікальний майданчик для садотерапії поділяється на дві зони. На першій локації *висаджуватимуть* однорічні рослини, аби мати змогу постійно працювати з квітковими рослинами, змінювати сорти і, таким чином, знайомитися з різноманіттям квіткового світу. У другій зоні планують розмістити багаторічники, аби постійно милуватися зеленою окрасою.

Однією з головних особливостей цього саду є високі клумби. Вони спроектовані таким чином, щоб забезпечити безперешкодний доступ для людей, які пересуваються на інвалідних візках.

Рис. 1. Локація для садотерапії на о. Хортиця, м. Запоріжжя

Місто Львів стало прихистком для мільйонів переселенців зі східних та центральних областей під час повномасштабного вторгнення країни-агресора на територію України. Ще у 2021 році львівська громадська організація «Плато» реалізувала проект урбан-саду та городу. Це місце, куди охочі можуть прийти та відпочити, поповнити знання з городництва і поспілкуватися з однодумцями. Проект громадської організації під назвою «Розсадник», як простір для міського садівництва та городництва, з'явився у Львівському муніципальному парку «Залізна вода». Навесні 2022 року вирішили відкрити його для переселенців. Так у Львові з'явилась локація для садотерапії (рис. 2).

Рис. 2. Локація у м. Львів.

На сьогодні використання гартенотерапевтичних технологій в Україні є обмеженим через брак методичних розробок і кваліфікованих кадрів, спеціалізованих локацій та низький рівень поширення інформації про гартенотерапевтичні методики в реабілітаційній роботі. Вирішення зазначених проблем на сьогодні і є головними завданнями всіх небайдужих українців, які бажають розвитку гартенотерапії в Україні.

Список літератури

1. Дерев'яно Н. П. Локація для гартенотерапії у реабілітаційному парку Хортицької національної академії (о. Хортиця): Збірник тез доповідей учасників науково-практичної інтернет-конференції: «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» 27 листопада 2019 року. Умань, Уманський національний університет садівництва, 2019. С. 7–9.
2. Мосаєв Ю. Теоретичні основи розвитку гартенотерапії в Україні. Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології : збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 4-5 жовтня 2019 р.). За заг. ред. Шевцова А.Г. Запоріжжя :Вид-во Хортицької національної академії, 2019. С.65–67.
3. American Horticultural Therapy Association. Healing Gardens: therapeutic benefits and design recommendations

/ Eds.: Clare Cooper Marcus, Marni Barnes. JohnWiley&Sons, 1999. 610 p.

4. Messer Dehl E. L. Gardens that heal // Ecotherapy: healing with nature in mind / Eds.: L. Buzzell, C. Chalquist. Berkeley: Counterfront, 2009. P. 166–173. URL: <https://www.ahta.org>

УДК 632.4:632.51: 632.6.018

ФІТОСАНІТАРНИЙ СТАН АГРОЦЕНОЗУ КАРТОПЛІ

Н. М. Плотницька, к.с.-г.н.

О. М. Невмержицька, к.с.-г.н.

О. В. Гурманчук, к.с.-г.н.

В. О. Афонін, А. О. Беркута— здобувачі вищої освіти

Поліський національний університет

Ключовим завданням для виробників сільськогосподарської продукції є підвищення урожайності культурних рослин і скорочення втрат продукції рослинництва. Однією із складових вирішення цього завдання є проведення системи заходів захисту рослин від шкідливих організмів. Така система має базуватися на основі постійного вдосконалення існуючих методів захисту та розробки більш новітніх [1, 2].

Картопля відноситься до одних із найважливіших культур та має різностороннє застосування у господарстві та є важливим продуктом харчування людини [2].

Серед шкідливих організмів картоплі встановлено понад 60 видів шкідників, більше 100 видів збудників хвороб різної таксономічної належності, а також різноманітні види сегетальної рослинності. Втрати урожаю бульб картоплі внаслідок розвитку шкідників, хвороб, бур'янів у насадженнях картоплі можуть становити від 30 до 100 %. Негативний вплив від шкідливих організмів проявляється не лише в польових умовах, але і при довготривалому зберіганні бульб у сховищах [4–7].